

Agressie en geweld openbaar bestuur 2012

Factsheet: agressie en geweld tegen ambtsdragers van provincies

In 2012 is, in opdracht van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, voor de tweede maal onderzoek gedaan naar agressie en geweld bij politieke ambtsdragers en overheidsmedewerkers. Het doel van het onderzoek is om de ontwikkeling in agressie en geweld tegen politieke ambtsdragers en overheidsmedewerkers te volgen en om vast te stellen in hoeverre de aanpak van agressie en geweld effect sorteert. Voor dit onderzoek zijn onder andere alle ambtsdragers van provincies (Statenleden, Gedeputeerden, Commissarissen van de Koningin) benaderd, wat heeft geresulteerd in 192 ingevulde enquêtes. Het beeld van de problematiek dat hieruit is verkregen, is hieronder samengevat.

Typen agressie en geweld

We onderscheiden in dit onderzoek vijf verschillende vormen van agressie en geweld. Dit zijn:

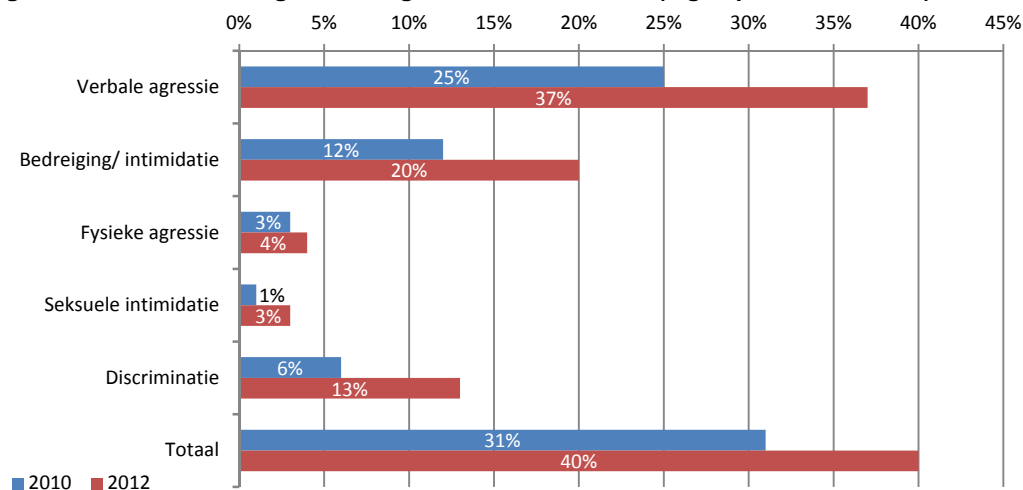
1. **Verbale agressie:** schelden, schreeuwen, vernederen, treiteren, pesten.
2. **Bedreiging/intimidatie:** bedreigen, stalken, achtervolgen, chanteren, onder druk zetten, dreigbrieven sturen, gezinsleden bedreigen.
3. **Fysieke agressie:** duwen, slaan, schoppen, spugen, vastgrijpen, verwonden, fysiek hinderen, gooien met/vernielen van voorwerpen.
4. **Seksuele intimidatie:** nafluiten, seksueel getinte opmerkingen, blikken, handtastelijkheden, aanranding of verkrachting.
5. **Discriminatie:** negatieve opmerkingen of gedragingen met betrekking tot sekse, huidskleur, geloof, leeftijd of seksuele geaardheid.

Veertig procent politieke ambtsdragers geconfronteerd met agressie en geweld, meer dan in 2010

Vier van de tien politieke ambtsdragers van provincies hebben de afgelopen twaalf maanden te maken gehad met agressie en geweld door burgers. Verbale agressie komt verreweg het vaakst voor. Op de tweede plaats staat bedreiging/ intimidatie, op de derde plaats discriminatie en op de vierde plaats fysieke agressie. Seksuele intimidatie komt het minst voor. Ambtsdragers van provincies zijn ongeveer even vaak slachtoffer van agressie en geweld als ambtsdragers van gemeenten (afgezet tegen het gemiddelde voor raadsleden, wethouders en burgemeesters tezamen).

Ten opzichte van 2010 is er sprake van een flinke stijging van agressie en geweld door burgers tegen ambtsdragers van provincies. In 2010 was 31 procent van de ambtsdragers slachtoffer, in 2012 betreft dat veertig procent van de ambtsdragers. Deze stijging doet zich bij alle soorten agressie en geweld voor, maar de absolute stijging is het sterkst bij verbale agressie en bedreiging/intimidatie.

Figuur 1 Vormen van agressie en geweld als slachtoffer (afgelopen 12 maanden)

Helft van de uitingen van agressie en geweld face to face, ook relatief veel via internet

Ongeveer de helft van de uitingen van agressie en geweld tegen ambtsdragers van provincies (51%) vindt plaats in een face-to-facecontext. Zeventien procent van de uitingen vindt plaats per e-mail. Daarnaast vinden relatief veel uitingen plaats via internet: vijftien procent.

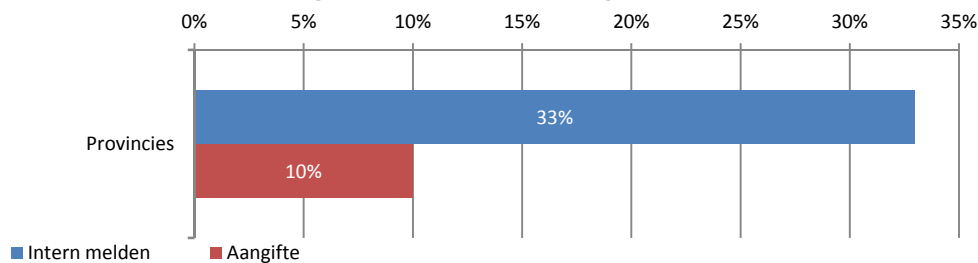
Bijna drie op de tien incidenten vinden plaats in de privésfeer. Dit percentage komt overeen met het gemiddelde voor alle ambtsdragers(31%).

We vroegen de ambtsdragers hoe ernstig zij het incident hebben ervaren (op een schaal van 1 tot 7). De gemiddelde ernstscore bedraagt 3.4. Dat is twee tiende meer dan het gemiddelde van alle ambtsdragers.

Een derde van de incidenten wordt intern gemeld/besproken, maar slechts 3 procent wordt geregistreerd

Uit figuur 2 blijkt of ambtsdragers van provincies het laatste incident intern hebben gemeld en/of er aangifte van hebben gedaan bij de politie:

Figuur 2 Intern melden en aangifte doen door ambtsdragers van provincies (laatste incident)

Een derde van de incidenten wordt door de ambtsdragers van provincies intern besproken/gemeld. Toch wordt slechts drie procent van de incidenten geregistreerd door de werkgever (dat is ver onder het gemiddelde van 13%). Ambtsdragers van provincies melden iets minder vaak intern dan gemiddeld (33% tegen 39% gemiddeld).

Van een op de tien incidenten tegen ambtsdragers van provincies wordt aangifte gedaan. Opmerkelijk is dat de ambtsdragers altijd zelf aangifte deden. De werkgever heeft in geen enkel geval aangifte gedaan van het incident.

De provinciale ambtsdragers die niet intern hebben gemeld, stellen dat 'het daar niet erg genoeg voor was' (68%) en dat 'dergelijke incidenten bij het werk horen' (33%). Een op de tien ambtsdragers geeft aan niet intern gemeld te hebben omdat het incident ter plekke is opgelost. Twee van deze redenen worden ook in grote mate genoemd bij het niet doen van aangiften (niet erg genoeg, 67%; hoort bij het werk 29%).

Twee op de tien ambtsdragers van provincies zijn bekend met de Vertrouwenslijn

De bekendheid van de Vertrouwenslijn onder ambtsdragers van provincies is opmerkelijk genoeg iets gedaald, van 22 procent in 2010 tot 20 procent in 2012. Toch zien we dat juist de ambtsdragers van provincies er relatief meer gebruik van maakten dan andere politieke ambtsdragers. Drie procent van de ambtsdragers bij de provincies heeft aangegeven eenmalig gebruikgemaakt te hebben van de vertrouwenslijn (gemiddelde alle ambtsdragers is 1%) en nog eens drie procent gaf aan dat vaker te hebben gedaan (algemeen gemiddelde eveneens 1%) De intentie om de Vertrouwenslijn in een voorkomend geval te bellen, is gedaald van 67 procent in 2010 tot 52 procent in 2012.

Weinig maatregelen, weinig gevolgen van het incident, nazorg niet nodig

Meer dan drie van de tien ambtsdragers van provincies (35%) geven aan dat er na het incident geen maatregelen zijn getroffen. Ook zegt 47 procent van de ambtsdragers dat er geen maatregelen zijn getroffen omdat het niet nodig was. In 5 procent van de gevallen is er een reactie naar de dader gegeven door de politie en in 4 procent van de gevallen door het bestuur van de organisatie. In 7 procent van de gevallen zijn er extra beveiligingsmaatregelen getroffen op het privéadres van de ambtsdrager.

Tegelijkertijd geeft driekwart van de provinciale ambtsdragers aan dat zij weinig last van het incident hebben gehad, maar er is nog altijd een groep van 14 procent die zegt zich 'gekwetst, gespannen of gestrest te hebben gevoeld'. Vijf procent van de ambtsdragers geeft aan na het incident minder goed te hebben geslapen. Tekenend is dat 86 procent van de ambtsdragers stelt dat zij geen nazorg hebben ontvangen 'omdat het niet nodig was'. Vijf procent van de ambtsdragers ontving wel nazorg en 10 procent geeft aan dat er wat dit betreft helemaal niet is gereageerd door de organisatie.

Ambtsdragers van provincies voelen zich niet onveilig en achten de kans op slachtofferschap klein

Zes van de tien ambtsdragers van provincies geven aan zich nooit onveilig te voelen in het contact met burgers tijdens het werk en nog eens 35 procent geeft aan dat dit zelden het geval is. Meer in het algemeen stelt 97 procent van de ambtsdragers zich zelden tot nooit onveilig te voelen op het werk. Meer zorgen lijken de ambtsdragers van de provincies zich te maken over hun collega-ambtsdragers: 12 procent is soms bang dat collega-ambtsdragers slachtoffer worden van agressie en geweld, 3 procent is daar vaak bang voor.

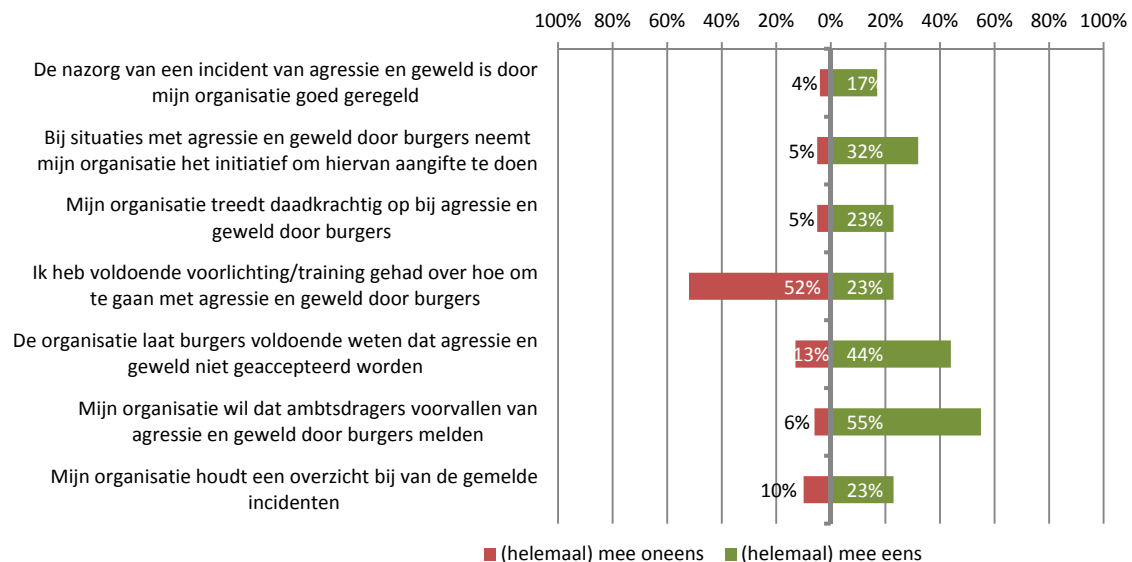
De mate waarin ambtsdragers van provincies zich (on)veilig voelen komt overeen met de mate waarin andere politieke ambtsdragers dat doen. Ten opzichte van 2010 is er op dit vlak niets veranderd.

De ambtsdragers is gevraagd om de kans in te schatten dat zij slachtoffer worden van de verschillende vormen van agressie en geweld door burgers. Over het algemeen achten de ambtsdragers van provincies die kans (zeer) klein of 'niet groot, niet klein'. Toch geven ambtsdragers van provincies wat vaker dan andere ambtsdragers aan dat ze de kans op een delict '(zeer) groot' achten, met name verbale agressie, bedreiging/intimidatie en discriminatie. Opvallend is dat bij deze delictvormen ook stijgingen ten opzichte van 2010 te zien zijn (verbale agressie +15% van de ambtsdragers acht de kans (zeer) groot, bedreiging/intimidatie +7% en discriminatie +2%).

Maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid: kritisch over voorlichting en training

Het programma Veilige Publieke Taak van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stimuleert dat werkgevers maatregelen treffen voor een effectief veiligheidsbeleid tegen agressie en geweld. De belangrijkste maatregelen zijn opgenomen in figuur 3.

Figuur 3 Maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid

Aan de relatief lage percentages in figuur 3 is te zien dat meer dan vijftig procent van de ambtsdragers geen oordeel kan geven over een aantal maatregelen. Het betreft hier de volgende maatregelen: incidentenregistratie, daadkrachtig optreden, initiatief nemen om aangifte te doen en het bieden van

nazorg. Andere politieke ambtsdragers (van gemeenten en waterschappen) geven veel minder vaak aan dat zij onbekend zijn met het beleid.

Van de ambtsdragers die wel bekend zijn met het beleid, geeft over het algemeen een meerderheid aan dat het beleid zoals het programma VPT dat voorstaat, is geïmplementeerd, met uitzondering van de maatregel training/voorlichting, waarvan 52 procent aangeeft dat zij onvoldoende zijn voorgelicht en/of getraind.

Voor een aantal VPT-maatregelen is het mogelijk om een vergelijking te maken met de bevindingen uit 2010. Ondanks dat 52 procent zich onvoldoende voorgelicht en/of getraind voelt, geeft in vergelijking met 2010 tien procent meer aan dat zij zich juist wel goed voorgelicht en getraind achten. Opvallend is dat men minder positief is gaan oordelen over het daadkrachtig optreden van de provincie bij agressie en geweld door burgers. De positieve score in 2012 is met negen procentpunten gedaald ten opzichte van 2010.

Agressie en geweld vormen onderdeel van de functie, maar leiden niet tot andere besluiten

Drie op de tien ambtsdragers van provincies geven aan dat zijn of haar functie risicovolle situaties met zich meebrengt (in 2010 was dit nog 16%). Groter is de groep die dat juist niet vindt (38%).

Een meerderheid van de ambtsdragers van provincies geeft aan dat zij zich niet laten beïnvloeden door (de kans op) agressie en geweld. Zie de resultaten in figuur 4. Toch is er nog altijd een groep ambtsdragers van provincies die wel vermijdingsgedrag vertonen: zes procent geeft aan dat het risico op agressie en geweld de eigen beslissingen beïnvloedt. Ook zes procent vindt het moeilijk om beslissingen te nemen als dat risico's op agressie en geweld met zich meebrengt. Een deel van de ambtsdragers (19%) signaleert beïnvloeding van standpunten bij collega's door agressie en geweld. Tegelijkertijd is er een groep ambtsdragers (12%) die daar begrip voor heeft.

Figuur 4 Beleving ambt en vermijdingsgedrag door ambtsdragers van provincies

